

Příroda a rozvoj osobnosti

Vzdělávání a výchova v přírodě
a pro přírodu

Garant: **Jiří Němec**

Jaké role naplňuje příroda v rozvoji osobnosti člověka?

Je pouhou kulisou, pozadím, nebo nezbytně nutným prostředkem výchovy v dnešním přetechizovaném světě?

Je zdrojem dočasného bohatství nebo nevyčerpatelnou studnou poznání?

Na některé z otázek se pokusí odpovědět přednášející v kontextu výchovy a vzdělávání dětí, mládeže a dospělých, a to pohledem filozofie, environmentalistiky, výuky a lesní pedagogiky.

Mgr. Michal Pařízek, Ph. D.

Zabývá se celostním vzděláváním, v jehož rámci chápe člověka jako jednotu těla, mysli a duše s důrazem na rozvoj harmonického vztahu složky tělesné, emocionální, kognitivní, sociální, estetické a spirituální.

Vyučuje na VOŠ Jabok v Praze, je věčným studentem nejen v rámci formálního vzdělávání, a baví ho objevovat svět pohybem (především v přírodě) a hudbou.

Vztah k přírodě i druhým jako základ výchovy a vzdělávání

Příspěvek se opírá o filosofii Ralpha Waldo Emersona a Martina Bubera. Zatímco pro Emersona (který byl silnou inspirací i pro české trampy a skauty) je příroda místem, které obrozuje svobodného ducha a kde lze zažít přesah – zahlédnout celek, tak Buber klade důraz na vztah, jako způsob vztahování se k druhým i ke světu. Jak tedy rozvíjíme u dětí a mladých lidí zdravé vztahy a svobodného ducha? Kdy se v rámci systému výchovy a vzdělávání v ČR může dítě setkat s výchovou přírodou? Může přírodu suplovat prostředí města? Tyto a další otázky si kladu v souvislosti s tématem konference Amaltheia.

Doc. PhDr. Jan Činčera, Ph. D.

Pracuje jako docent na katedře environmentálních studií Fakulty sociálních studií MU v Brně. Zabývá se teorií, výzkumem a metodikou environmentální výchovy. Jeho hlavní oblasti výzkumu souvisí s analýzou dopadu vzdělávacích strategií na environmentální kompetence žáků.

Často spolupracuje s českými i zahraničními centry environmentálního vzdělávání na analýze a výzkumu jejich programů. Je autorem řady odborných studií, monografií a několika certifikovaných metodik, například o evaluaci programů. V posledních letech spolupracoval například na reprezentativním výzkumu environmentální gramotnosti žáků nebo na organizaci 11. Světového kongresu environmentální výchovy.

Učení v přírodě, učení pro přírodu

Příspěvek shrnuje současný stav poznání o tom, jak souvisí vztah k přírodě s proenvironmentálním chováním. Polemizuje s názorem o odklonu současné mladé generace od přírody a místo toho diskutuje proměny ve způsobu prožívání přírody. Charakterizuje způsoby utváření vztahu k přírodě a místo, jaké v tomto procesu může mít výchova a vzdělávání. Ukazuje na univerzálnost určitých didaktických postupů, i na nové možnosti ve výchově, které přinášejí například aplikace pro digitální interpretaci přírody.

PhDr. Jaroslava Ševčíková, Ph. D.

Je dlouhá léta učitelkou přírodních věd (ZŠ a SŠ). Orientuje se na výuku pomocí problémového výkladu, na badatelsky orientovanou výuku a výuku v terénu, mimo školní třídu. Zároveň vyučuje na UP v Olomouci, ÚPSS, obecnou didaktiku a aktivizační metody.

Je členkou Národního kabinetu přírodovědného vzdělávání v projektu SYPO, pracuje v Muzeu regionu Valašsko a neziskové organizaci zaměřené na témata EVVO LÍSKA. Je nositelkou nejvyššího resortního vyznamenání – Medaile MŠMT za příkladnou pedagogickou činnost. Práce s žáky a studenty je pro ni celoživotní náplní, posláním a inspirací.

Výuka přírodopisu „venku“

Příspěvek je zaměřen na výuku přírodopisu na druhém stupni základní školy venku, mimo třídu. Cílem bylo zjistit názory učitelů a žáků na ni. Do kvalitativního výzkumu se zapojilo 29 učitelů a 38 žáků různých škol. Sběr dat probíhal v přirozeném prostředí škol metodou autonomního psaní a rozhovorů. Data jsou výsledkem subjektivní reflexe jednotlivců. Byla zpracována obsahovou analýzou a kódována. Interpretace je výsledkem spolupráce respondentů a badatele. Vyplývá, že výuka přírodopisu mimo třídu dává zúčastněným vyučujícím i žákům smysl pouze v případě, že se s ní ztotožní a jsou na ni připraveni, že je zvládnuta nejen odborně obsahově, ale také organizačně.

Ing. Alice Palacká

Lesní inženýrka s pedagogickým vzděláním. Po krátkém působení v lesnické praxi se téměř celý svůj život profesně věnuje výuce studentů na Střední lesnické škole v Hranicích.

Téměř 20 let se zabývá lesní pedagogikou. Spolupracuje na tvorbě koncepčních materiálů pro lesní pedagogy. Podílí se na činnosti Sdružení lesních pedagogů ČR. Je členkou pracovní skupiny zabývající se lesní pedagogikou, která je poradním orgánem ředitele odboru koncepcí a ekonomiky lesního hospodářství Ministerstva zemědělství. Získala ocenění Pedagog olomouckého kraje. Je otevřená novým cestám k výchově a vzdělávání.

Lesní pedagogika

Příspěvek charakterizuje lesní pedagogiku jako fenomén, který představuje návštěvníkům lesa lesní ekosystém, trvale udržitelné lesní hospodářství, důsledky a smysl hospodaření v lesích ve světle produkčních i mimoprodukčních funkcí lesa, které lesy krajinně a člověku přinášejí. Vysvětluje její základní princip tj. vnímání přírody všemi smysly. Přibližuje její cíle. Ukazuje, jak lesní pedagogiku zprostředkovávají speciálně vyškolení lesníci přímo na svém každodenním pracovišti, v konkrétním lese. Shrnuje historii i současnost lesní pedagogiky v ČR. Zařazuje lesní pedagogiku do environmentálních aktivit v lese.

